

WIERDEN EN BEDIJKINGEN IN BEELD

Museum Wierdenland Ezinge

Truus Vermeer

● Een reeds lang bestaand initiatief kon dankzij de gemeentelijke herindeling gerealiseerd worden: een museum over de wierden, hun bewoners en het landschap waarop beiden hun stempel drukten, vond onderdak in het voormalige gemeentehuis van Ezinge. Nadat in december '91 vast één voorlopig ingerichte zaal voor het publiek geopend werd, volgt dit voorjaar de officiële opening van het geheel.

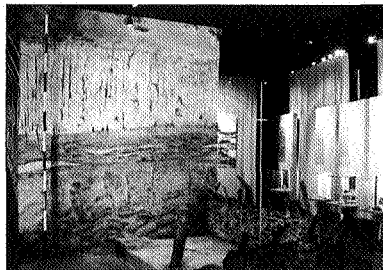
Het plan voor een wierdenmuseum werd een jaar of 10 geleden geboren uit de behoefte aan een soort bezoekerscentrum voor mensen die de beroemde oudheidkundige afgraving van de Ezinger wierde kwamen bekijken.

Aan die bezoekers zou meer informatie gegeven moeten kunnen worden over de oorspronkelijke wierde, de afgraving, vondsten en verdere excursiemogelijkheden. Vervolgens groeide hieruit de gedachte dat dit centrum niet het zoveelste streekmuseum zou moeten worden, uitsluitend met betrekking tot Ezinge en omstreken, maar dat het een functie zou moeten hebben voor het hele wierden(terpen)gebied, met aandacht voor het ontstaan van de wierden, het leven van de wierdenbewoners en de ontwikkelingen van het onbedijkte en bedijkte wierdenlandschap.

Middagherland

Een aantal enthousiaste initiatiefnemers, professioneel dan wel als liefhebber in de materie geïnteresseerd, richtte in '83 de streekhistorische vereniging 'Middagherland' op om een bredere basis voor de museumplannen te vormen.

Het ledental groeide allengs, maar de konkretise-

Interieur Museum Wierdenland met nagebouwd opgravingsterrein en profielwand

ring van het museum stuitte af op de huisvesting: de Allersmaborg, die eventueel in aanmerking kwam, ligt toch op een te grote afstand van de wierde zelf, de aankoop van een pand in het dorp was te duur.

Een unieke kans deed zich voor toen Ezinge bij de gemeentelijke herindeling van 1-1-'90 opging in de nieuwe gemeente Winsum en het Ezinger gemeentehuis aan de Torenstraat vrijkwam.

Eén van de laatste raadsbesluiten van de voormalige gemeente Ezinge was dan ook de verhuur van het gemeentehuis aan de inmiddels in het leven geroepen stichting Museum Wierdenland en het verlenen van een inrichtingssubsidie en een jaarlijkse exploitatiesubsidie aan die stichting. Gezien de toeristisch-educatieve functie van het museum werd gekozen voor een zo beeldend mogelijke presentatie: de bezoeker zou zich zo veel mogelijk moeten kunnen inleven in de situatie van toen. Aangezien dat hoge eisen stelt aan de inrichting werd direct besloten professionele vormgevers en 'nabouwers' in de arm te nemen.

Dat betekende dat er, hoewel de totale organisatie

en beheer, verbouwings- en schilderwerkzaamheden op vrijwillige basis plaatsvonden (en vinden), toch veel geld nodig was. Al gauw werd een commerciële sponsor gevonden in de Transportverzekeringmaatschappij TVM uit Hoogeveen voor een aanvullende jaarlijkse exploitatiesubsidie, hetgeen wonderen deed voor het verder binnenhalen van inrichtingsgeld bij verschillende fondsen en overheden (Scholtenfonds, Anjerfonds, provincie Groningen).

Verder werden alle middenstanders in de gemeente aangeschreven, alle gemeenten met terpen of wierden werd om een bijdrage verzocht (slechts vier gemeenten reageerden positief) en er werden obligaties verkocht.

Zo kon in de zomer van '91 eindelijk met de concrete inrichting worden begonnen.

Wierdenzaal

In de opzet werd gekozen voor een chronologische behandeling van wierden en bijbehorend landschap vanaf de eerste bewoning tot heden. Daarbij horen dus óók de bedijkingen, het afgraven van de wierden, de tegenwoordige bedreigingen, tendensen tot bescherming en alle kenmerken die in het huidige landschap nog naar de historie verwijzen.

Johan Meijer, Louwrens Hacquebord en Jan Delvigne (vlnr) hielpen bij het tot stand brengen van het Wierdenmuseum

Luchtfoto terpdorpje Marum

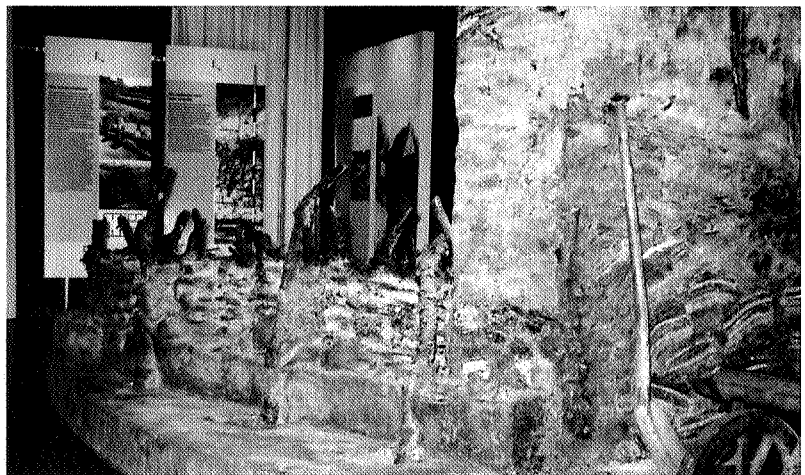
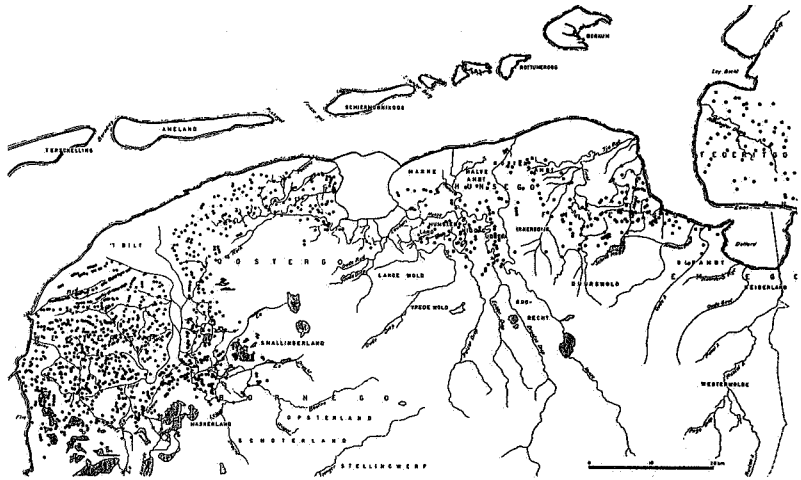
Hoewel in bestaande musea op beperkte schaal aandacht aan wierden en terpen wordt besteed, is dat met de bedijkingen nog helemaal niet het geval, een gat in de markt dus. Het museum beschikt over twee grotere ruimten: de vroegere raadszaal (boven) en de vroegere sekretarie (beneden). Een tweedeling in thematiek ligt dus voor de hand. Aangezien in de geschiedenis van het wierdenland de bedijkingen (rond 1200) de belangrijkste cesuur vormen, is daar de grens gelegd tussen boven en benedenzaal. Bij beide zalen wordt het centrum gevormd door een levensechte 'nabouwing', waar omheen de rest van de expositie gegroepeerd is.

In de 'Wierdenzaal' bestaat die nabouwing uit een vertikaal profiel van de Ezinger wierde (een deel van de afgraving uit de jaren '30), met op de bodem de gawe overblijfselen van de eerste bewoningslaag: de gevlochten konstrukie van een huis, met dieroffers in de buitenwanden. Het profiel vertelt in beeld hetzelfde verhaal wat rondom op de panelen in teksten, foto's en vondsten naverteld wordt. Nadat zich op de hogere delen van de kwelder vanaf ± 600 v.Chr. mensen gevestigd hadden, zagen volgende generaties zich in perioden van veel overstromingen genoodzaakt hun woonplaatsen op te hogen: de kleiplaggen waarmee ze dat gedaan hebben zijn concreet zichtbaar. Zo vertelt elke bewoningslaag een eigen geschiedenis, tot aan de huidige bebouwing toe.

Binnen de dijken

De zaal 'Binnen de dijken' vertelt het verhaal van de eerste lage kaden die enkele kerngebieden in het groeiseizoen droog moesten houden tot en met de huidige deltadijken. De totale organisatorische en fysieke prestatie van de bedijkingen, die met zich mee brachten dat er sluisen voor de afwatering gebouwd moesten worden, komt aan bod: sluisen en poldermolens, zijvesten en waterschappen, het vestigen van nieuwe boerderijen buiten de wierden, de huidige bedreiging van oude dijkrestanten.

In de voormalige kluis van het gemeentehuis is een filmzaaltje ingericht, terwijl de balie en verkoopruimte van het museum zich in de vroegere burgemeesterskamer bevinden. In deze beide ruimten hoopt men tevens tijdelijke exposities te kunnen

houden over onderwerpen als de restauratie van de Aduarderszijen of het Reitdiepdal.

Er wordt gezorgd voor een duidelijke aansluiting met het landschap door wandel-, fiets- en autoroutes en aanwijzingen voor een 'alternatieve terugweg' (zowel richting Groningen als Friesland), alle met beschrijvingen en aanwijzingen m.b.t. het wierdenland. Het museum heeft een edukatief karakter en streeft naar een grote toegankelijkheid voor scho-

Boven: Verspreiding van terpen en wierden in Noord-Nederland Beneden: Interieur Museum Wierdenland met gedeelte van nagebouwd opgravingssterrein

len. Daarmee kan op het gebied van de wierden een waardige pendant ontstaan voor wat het Drents museum op archeologisch gebied presenteert. **NB**

Museum Wierdenland is in het zomerseizoen elke middag geopend van 13.00 tot 17.00 uur, behalve maandags. 's Winters alleen zaterdag en zondag geopend.